

Asia: VN/17593/2024

Lausuntopyyntö: luonnos hallituksen esitykseksi tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne koskien keskeisiä ehdotuksia

Hallituksen esityksessä toimeenpannaan EU:n tekoälyasetusta. Vaikka tekoälyasetus on itsessään velvoittavaa säädäntöä, tarvitaan kansalliseen toimeenpanoon täydentävää sääntelyä. Hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö on säätää kansallisista valvovista viranomaisista, keskitetystä yhteyspisteestä sekä seuraamuksista ja niiden määräämisestä.

Suomessa kansallinen valvontavastuu hajautetaan eri viranomaisille. Tämä voi olla perusteltua. Samalla on todettava, että vasta aika näyttää työnjaon toimivuuden. STTK kiinnittääkin huomiota siihen, että työnjaon onnistumista on seurattava. Lisäksi esityksestä herää huoli tekoälyyn liittyvän valvontaosaamisen pirstaloitumisesta. On epäselvää, onko Suomen kokoisessa maassa mahdollisuuksia rakentaa riittävää tekoälykyvykkyyttä jokaiseen valvontaviranomaiseen.

Huoli riittävän tekoälykyvykkyuden rakentamisen edellytyksistä kumpuaa ennen kaikkea resursoinnista. STTK katsoo kestävämmäksi sen, että hallituksen esitykseen ei lähtökohtaisesti sisälly lisäresursointia valvonnasta vastaaville viranomaisille. Sen sijaan tarvittava resursointi tulisi hoitaa nykyisten resurssien pohjalta sopeuttamalla ja tehostamalla, vaikka lisätalousarvion kohdennusten mahdollisuus mainitaan. On hankala ymmärtää, miten tämä voi onnistua jo suhteessa nykyisiin tehtäviin niukoilla resursseilla. Lisäksi myös henkilöstön osaamisen kehittämiseen olisi varattava tarvittavat resurssit.

Resurssien puute ei ole pelkästään viranomaisten ongelma vaan sillä voi olla merkittäviä vaikutuksia ympäröivään yhteiskuntaan. Lienee esimerkiksi selvää, että valvontaresurssien niukkuus hidastaa ja ruuhkauttaa prosesseja ja voi johtaa tekoälyn käyttöönoton hidastumiseen.

Esityksessä esitetään, että Liikenne- ja viestintävirasto toimii keskitettynä yhteyspisteenä. Keskitetty yhteyspiste muun muassa huolehtii yhteydenpidosta EU:n yhteistyöelimiin ja tarjoaa asiantuntijatukea muille toimivaltaisille viranomaisille. STTK katsoo, että yhteyspisteen tehtävien laajentamista tulisi tarkastella. Suomi kaipaa kokoavaa ja koordinoivaa toimijaa tekoälyyn liittyen ja yhteyspisteenä toimiva organisaatio voisi olla tässä yhteydessä hyvä lähtökohta.

Lausuntonne koskien vaikutusten arviointia

Hallituksen esityksen vaikutusten arviointi keskittyy viranomaisvaikutusten arviointiin. Tämä on siinä mielessä perusteltua, että kyseessä on lähinnä viranomaisten valvontatyönjakoa selkeyttävä esitys. Samalla on kuitenkin todettava, että suomalainen tietopohja tekoälyn hyödyntämisen mittakaavan tai sen vaikutusten arvioimiseksi on ohut. Siksi tekoälyasetukseen liittyvän viranomaisvalvonnan aloittamisen yhteydessä tulisi varmistaa riittävä tilastointi niin, että jatkossa Suomessa on käytössä ajantasaista ja kattavaa tietoa esimerkiksi suuririskisistä tekoälyjärjestelmistä.

Lausuntonne koskien säännöskohtaisia perusteluita

-

Lausuntonne koskien pykäliä

-

Muut kommentit HE -luonnoksesta

Hallituksen esityksessä mainitaan direktiivistä tuleva tekoälylukutaito. Käytännössä järjestelmien tarjoajien on varmistettava henkilöstönsä tekoälylukutaito. Direktiivin mukaan tekoälylukutaitoa koskeva säännös ei kuitenkaan muodosta velvoitteita. Niin järjestelmiä tarjoavien yritysten kuin laajemmin kansalaisten tekoälykyvykkyyden vahvistamiseksi Suomessa tulisi aloittaa tavoitteellinen tekoälylukutaidon vahvistaminen. Tekoälylukutaidon vaatimuksen velvoittavuutta tavoittelevan sääntelyn mahdollisuutta on pohdittava. On lähtökohtaisesti kestävämpää, että tekoälylukutaidon varmistaminen jää toiveiden tasolle.

Tekoälyasetuksen mukaan kansallisesti on mahdollista täydentää sääntelyä myös työntekijää työnantajan tekoälyjärjestelmiltä tarkemmin suojelevalla lainsäädännöllä. EU-tasolla käydään keskustelua tekoälyn täydentävästä sääntelystä työelämän osalta ja sääntely onkin ensi sijassa järkevä tehdä juuri EU-tasolla. STTK kehottaa työ- ja elinkeinoministeriötä tarkastelemaan mahdollisuuksia vahvistaa työntekijän turvaa tekoälysäädännön osalta. Tekoälyjärjestelmät sisältävät monia järjestelmiä, joissa voi olla työntekijän kannalta ongelmallisia piirteitä. Esimerkiksi algoritmijohtamiseen ja seurantaan liittyvät järjestelmät voivat uhata työntekijän suojaa. Tällä hetkellä EU-tason sääntelyssä on täydentämisen tarvetta esimerkiksi työntekijöiden tasavertaisen kohtelun näkökulmasta, ja tiedotus- ja kuulemisvelvoitteiden osalta.

Lisätietoja:

Tom-Henrik Sirviö, ekonomisti

tom-henrik.sirviö@sttk.fi

040 684 2251

Jos organisaationne toimii tiedonhallintalain (906/2019) tarkoittamana tiedonhallintayksikkönä, mitkä ovat näkemyksenne hallituksen esityksen luonnoksen 4.2.6. kappaleeseen ”Tiedonhallinnan muutosvaikutukset” organisaationne koskevan tiedonhallinnan osalta?

-

Toimiiko organisaationne tai edustamanne yritys tekoälyasetuksen tarkoittamana toimijana, ja jos toimii, millä tavoin katsotte, että asetus ja ehdotettavat lait vaikuttavat organisaatioonne tai yritykseenne?

-

Gylling Päivi
STTK ry.